

Srinakharinwirot Research and Development Journal
of Humanities and Social Sciences

Volume 18, Issue 1, January - June 2026, Pages 1 – 14 ISSN 3027-6039 (Online)

Research Article

นาฏยประดิษฐ์ ชุต ราชย์สักการ

The Choreography of the Dance Rach – Sakkarn

กรกนก ทับจิ้น*

Kornkanok Tubjeen*

คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Faculty of Music and Drama, Bundipatanasilpa Institute of Fine Arts.

*Corresponding author, e-mail: kornkanok.t@fda.bpi.ac.th

Received: 29 October 2024; Revised: 18 December 2025; Accepted: 27 January 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างสรรค์งานนาฏยประดิษฐ์ ชุต ราชย์สักการ ได้รับแรงบันดาลใจจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2562 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารควบคู่กับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และศิลปะการแสดงร่วมสมัย จำนวน 3 คน การประเมินคุณภาพผลงานโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยหรือนาฏศิลป์สร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ผลงานนี้ อ้างอิงแนวคิดของธนกร สรรยวราภิภู ซึ่งใช้ร่างกายเป็นสื่อในการนำเสนอผลงานควบคู่กับแนวคิดของณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์ ที่เสนอศิลปะให้เป็นพื้นที่ผสมผสานระหว่างความดั้งเดิมและสื่อร่วมสมัยอย่างสร้างสรรค์ ผลการศึกษา พบว่า นาฏยประดิษฐ์ชุต ราชย์สักการ แบ่งการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ความเรื่องราวของวัฒนธรรมและความสงบสุขของประชาชน 2) การหลอมรวมวัฒนธรรมจากความหลากหลายของผู้คนในสังคม 3) การเทิดทูน ความอímเอมใจต่อการเสด็จขึ้นครองราชย์ นาฏยประดิษฐ์ชุตนี้ทำท่าแม่บทใหญ่ควบคู่กับการเคลื่อนไหวร่วมสมัยจากท่วงท่าบัลเลต์ นอกจากนี้ นาฏยประดิษฐ์ ชุต ราชย์สักการ ยังมีองค์ประกอบศิลป์ที่เกี่ยวกับการแต่งกาย การแต่งหน้า และการจัดเวทีถูกออกแบบให้สอดคล้องกับยุคสมัย เป็นการสะท้อนถึงการประยุกต์องค์ความรู้ดั้งเดิมเข้ากับแนวคิดร่วมสมัย เพื่อการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งและมีความหมาย

คำสำคัญ: นาฏศิลป์สร้างสรรค์; นาฏยศิลป์ร่วมสมัย; การผสมผสานวัฒนธรรม

Abstract

This article aimed to examine the creative process behind the choreography of the dance Rach – Sakkarn inspired by the Royal Coronation Ceremony of His Majesty King Maha Vajiralongkorn Phra Vajiraklaochaoyuhua on May 4, 2019. This study implemented document analysis and interview. The participants were there experts in field of Thai creative dance and contemporary performance. Additionally, the quality of the choreographic work was assessed by five specialists from governmental and private sectors. This contemporary dance creation draw upon Thanakorn Sanvoraphiboon's conceptual framework, particularly the notion of the body as a medium for artistic communication. The presentation of this work was in line with Narongchai Pitakrat's concept of art as a creative blend of traditional and contemporary media. The findings revealed that the Rach – Sakkarn performance was structured into three sections: 1) The brilliance of culture and national peace, 2) The fusion of cultures from diverse people in society; 3) The reverence and elation of His Majesty's accession to the throne. This choreography of the dance combined key dance moves with contemporary ballet movements. Furthermore, choreography of the dance Rach – Sakkarn, incorporated artistic elements related to costumes, makeup, and stage design, all designed to be contemporary, reflecting the application of traditional knowledge with contemporary concepts for profound and meaningful cultural communication. Furthermore the choreography of Rach – Sakkarn integrated artistic components including costume, makeup, and stage design conceptualized thigh a contemporary lens. This synthesis of traditional knowledge and modern aesthetics fostered a profoundal meaningful Experian of cultural communication

Keywords: Creative Dance; Contemporary Thai Dance; Cultural Hybridization

บทนำ

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกหรือพระราชพิธีราชาภิเษก ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2562 นั้น เป็นพระราชพิธีโบราณมีหลักฐานปรากฏขั้นตอนพระราชพิธีชัดเจน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมพระราชพิธี พระราชพิธีเบื้องต้น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชพิธีเบื้องปลาย นอกจากนี้มีการจัดการแสดงมหรสพสมโภชมากมาย เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในพิธีมงคล ได้แก่ การแสดงโขน ละคร รำ หนังใหญ่ หุ่น การแสดงพื้นบ้าน การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย มหกรรม การแสดงนานาชาติ การขับร้องเพลงไทย เพลงลูกทุ่ง การบรรเลงวงมโหตรียังค์ ละครเพลง เป็นต้น

การแสดงมหรสพสมโภช เนื่องในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกหรือราชาภิเษก ในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และเป็นแรงบันดาลใจศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกหรือราชาภิเษก รวมถึงการแสดงมหรสพสมโภชที่ผ่านมาตั้งแต่มีหลักฐานปรากฏจนถึงปัจจุบัน สร้างสรรค์เป็นนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ เพื่อสะท้อนอารยธรรมในปัจจุบันที่มีความรุ่งเรือง มีความเสมอภาค มีสิทธิความเท่าเทียม และมีความรักอย่างอิสระเสรี

จากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเสด็จขึ้นครองราชย์ของพระมหากษัตริย์ไทย สามารถแบ่งตามปัญจราชาภิเษก หมายถึง การราชาภิเษก 5 ลักษณะของพระมหากษัตริย์ แตกต่างกันตามตระกูลลักษณะของบุคคลผู้จะเสวยราชสมบัติขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ได้แก่ 1) มงคลอินทราชาภิเษก คือ พระอินทร์นำเครื่องบังสุกจักรวาลทั้งห้ามาถวาย 2) มงคลโกคาภิเษก คือ เป็นผู้อยู่ในตระกูลพรหมณ์ที่มั่งคั่งหรือตระกูลเศรษฐี

3) มงคลปราบดาภิเษก คือ เป็นผู้อยู่ในตระกูลนักรบหรือผู้มีชัยเหนือข้าศึกศัตรู จะเป็นพระมหากษัตริย์ด้วยการปราบดาภิเษก
4) มงคลราชาภิเษก คือ เป็นผู้อยู่ในตระกูลกษัตริย์และสืบราชสันตติวงศ์ต่อจากพระราชบิดา 5) มงคลอุภิเษก คือ ผู้อยู่ในตระกูลกษัตริย์ราชวงศ์อื่นได้มาอภิเษกสมรส จะเป็นพระมหากษัตริย์ได้ด้วยพิธีอุภิเษก (กรมศิลปากร, 2479) [1] ส่วนการแสดงมหรสพสมโภชตามข้อมูลการค้นคว้า พบว่า มีกำหนดเป็นพระราชบัญญัติไว้หลายอย่าง ได้แก่ ละครไทย ละครชาตรี ละครแขก จั้ว หุ่นไทย หุ่นจีน หุ่นต่าง ๆ หนังไทย หนังตะลุง หนังแขก หนังจีน หนังต่าง ๆ เพลงสั้กวา เสภา ลิเก กลองยาว ลาวแพน มอญรำ ทวายรำ พิณพาทย์ มโหรี กลองแขก คฤหัสถ์สวดศพ และจำอวด เป็นต้น ต่อมา ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ตลอดสมัยรัตนโกสินทร์ทรงอุปถัมภ์มหรสพ โดยโปรด ให้จัดแสดงในหลายโอกาสเพื่อบำรุงขวัญประชาชน มหรสพที่สำคัญได้แก่ หนังใหญ่ โขน รำ ละคร และหุ่นต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีต้นเค้าที่มาจากกระบา รำเดิน แต่แตกสายและบูรณาการจนมีความงาม และมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป (นิทรรศรัตนโกสินทร์, ม.ป.ป.) [2]

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของมหรสพสมโภชต่องานพระราชพิธีมหามงคลต่าง ๆ ที่สะท้อนความเจริญรุ่งเรืองของแต่ละยุคสมัย ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสนใจวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเจริญรุ่งเรืองในบริบทสังคม หลังจากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2562 พร้อมกับนำหลักกระบวนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ร่วมสมัยมาประยุกต์และวางกรอบกระบวนการทำงานได้ ดังนี้ 1) กระบวนการสร้างการเคลื่อนไหวจากสิ่งกระตุ้น 2) เครื่องมือเบื้องต้นด้านพื้นที่ เวลา น้ำหนัก และความสั่นไหว โดยมีจุดประสงค์สร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุดราชย์สักการนี้ ให้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถสะท้อนความเจริญรุ่งเรืองในยุคปัจจุบัน ที่มีความหลากหลายของผู้คน สิทธิเสรีการแสดงออก รวมถึงความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกเพศสภาพ รวมถึงการผสมผสานวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกันผ่านกระบวนการเคลื่อนไหวท่าทางตามรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สร้างสรรค์งานนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1) การสืบค้นข้อมูลวิชาการจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่

- 1.1 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.2 ศูนย์รักษาศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 1.3 ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์
- 1.4 สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2) สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการสร้างสรรคานาฏศิลป์ไทย ที่มีประสบการณ์และมีผลงานระดับชาติ ไม่น้อยกว่า 15 ปี จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้

2.1 อาจารย์กล้ากุล อัครเดชาณี ศิลปินอิสระ รองหัวหน้า กลุ่มศิลปินคิดบวกศิลป์ เป็นผู้ออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงส่งเสริมงานนาฏศิลป์ไทย ทั้งแบบอนุรักษ์และสร้างสรรค์ร่วมกับบุคลากรหลากหลายสาขา ต่อยอดมุมมองใหม่จากเค้าโครงเดิม และเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การแสดงชุดเปรตแม่วันทอง การแสดงพิธีเปิดสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ และสวนจากภูผาสู่มหานครที่ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี การแสดงพิธีเปิดตัวหนังระดับโลก White. Lotus Season3

2.2 นายณัฐพงษ์ นุชนนทรีย์ ศิลปินอิสระ เป็นวิทยากรให้ความรู้การออกแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ให้กับสถานศึกษาต่าง ๆ และเป็นผู้ออกแบบงานนาฏศิลป์ไทยในงานต่าง ๆ ระดับชาติ อาทิ งานประกวด Miss global 2025 คณะกรรมการตัดสินการประกวดแข่งขันทักษะทางดนตรีและนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3 นายปวรินทร์ พิเกณท์ ศิลปิน และนักแต่งเพลงอิสระ ผู้ก่อตั้งทีม Seathencity เป็นผู้แต่งเพลงร่วมกับทีมงานประเทศไทยและต่างชาติ เป็นวิทยากรให้องค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์เพลงให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผลงานเพลง อาทิ เพลง Missgrand (Music Composer) ทำเพลงประกอบเกม LOL , USA (Music Arranger) เพลงประกอบภาพยนตร์ต่างประเทศ Full moon (Music Contractor, Thai Music Recording supervisor) • Netflix ถั่วหลวง (Music Contractor, Thai Music Recording supervisor) • พระนางกาไว ตำนานเมือง เพนียด (Music Composer)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยผ่านการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC)

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured Interview) โดยกำหนดประเด็นคำถาม การสัมภาษณ์ให้มีความครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

1. การออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในยุคปัจจุบัน ควรเริ่มต้นอย่างไร
2. การร้อยเรียงเรื่องราวการแสดง มีขั้นตอนหรือกระบวนการสร้างสรรค์อย่างไร
3. การคัดเลือกผู้แสดงสำหรับงานสร้างสรรค์ควรคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง
4. การออกแบบเครื่องแต่งกาย การแต่งหน้า การทำผม ควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นสำคัญ
5. การสร้างสรรค์ทำนองเพลง ควรคำนึงถึงสิ่งใด เพราะอะไร
6. ผู้สร้างสรรค์ผลงาน ควรพึงระวังสิ่งใดในการสร้างสรรค์ผลงาน

2. แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) คือ การสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง ข้อคำถามที่อาจเกิดจากการสนทนาเฉพาะหน้า สามารถปรับเปลี่ยนการซักถามให้เหมาะสม กับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนได้

3) นำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย ผู้ให้สัมภาษณ์ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพระราชพิธีการเสด็จขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์ไทยและมหรสพสมโภช เรียบเรียงส่งของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ทั้งนี้ได้หนังสือรับรองการยกเว้นการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

4) นำข้อมูลจากเอกสารและความคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ มาสังเคราะห์และเรียบเรียง เป็นข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา พร้อมดำเนินการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ โดยมีกระบวนการดังนี้

4.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระราชประเพณีการเสด็จขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์ไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันในปี พ.ศ. 2562 และมหรสพสมโภชที่เกี่ยวข้องกับงานพระราชพิธี

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการแสดง อาทิ รูปแบบการแสดง ผู้แสดง เครื่องแต่งกาย และทำนองเพลง ประสานผู้จ้างเหมาจัดทำเครื่องแต่งกาย และเรียบเรียงทำนองเพลง

4.3 ทดลองปฏิบัติ ฝึกซ้อมด้วยตนเอง และนำมาให้ผู้แสดงปฏิบัติ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการแสดงตามความหมายของแต่ละช่วงการแสดง

4.4 ทดลองให้ผู้แสดง แต่งกายฝึกซ้อมการแสดง พบว่า เครื่องแต่งกายมีอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวร่างกายบางท่า อาทิ ผู้แสดงชายยกแขนได้ค่อนข้างน้อย จึงปรับให้ลดระดับแขนลงและเหยียดแขนออกข้างลำตัว

5) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย ดุริยางค์ไทย นาฏยศิลป์ไทย จากหน่วยงาน ทั้งในและนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิพากษ์ผลงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ประกอบด้วย

5.1 นางรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2560 ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

5.2 รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2548 ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

5.3 รองศาสตราจารย์ นฤมล ชันส์มฤทธิ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

5.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวิณี บุญเสริม รองคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนาคุณภาพ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5.5 อาจารย์ถวัลย์ อัครเดชา นักศิลป์อิสระ รองหัวหน้า กลุ่มศิลปินคิดบวกศิลป์

6) นำข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงผลงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ และนำเสนอในงานการประชุมวิชาการผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ ครั้งที่ 8 และนำเสนอผลงานดนตรี คีตศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2567 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ผลการวิจัย

การสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ใช้หลักแนวคิดการสร้างสร้งงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย ของธนกร สรรยวราภิภู เป็นโครงสร้างวางแผนขั้นตอนกระบวนการสร้างสร้งงาน สามารถสรุปได้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ หมายถึง การเคลื่อนไหวทั้งหมด จากสิ่งกระตุ้น 5 ประเภท คือ 1. ประสบการณ์ชีวิต ที่ผู้สร้างสรรค์ ผลงานมีความชำนาญเป็นพื้นฐาน 2. ดนตรี คือเสียงและจังหวะของเพลง 3. คำถามพื้นฐานที่ผู้สร้างสรรค์ควรระลึกไว้ตลอด การสร้งผลงาน คือ อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไ้ม อย่างไร 4. หนังสือหรือแก่นข้อมูลที่ศึกษาสามารถนำมาจินตนาการให้เกิดเป็น ภาพในผลงานได้ 5. รูปภาพ บ่งบอกถึงความหนักเบา ระยะห่าง ลายเส้น องค์ประกอบ พื้นผิว และสี ซึ่งเป็นตัวช่วยทำให้ ผลงานมีสุนทรีย์มากยิ่งขึ้น

2) เครื่องมือ หมายถึง การนำวัตถุประสงค์มาพัฒนาเป็นผลงาน ประกอบด้วย พื้นผิว เวลา น้ำหนัก และความลื่นไหล 1. พื้นผิว หมายถึง พื้นผิวที่เวที และพื้นที่รอบตัวผู้แสดง 2. เวลา สิ่งที่บ่งบอกการเคลื่อนไหวร่างกายและการเคลื่อนที่ของผู้แสดง ที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวช้าหรือเร็ว เคลื่อนที่อย่างกะทันหัน ต่อเนื่อง หรือรวดเร็ว 3. น้ำหนัก ความหนักเบาในการ เคลื่อนไหวร่างกาย 4. ความลื่นไหล คือความต่อเนื่องในการเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งสามารถถึงสัณฐานของนักแสดงออกมา ได้อย่างอิสระ

เครื่องมือทั้ง 4 ประเภทนั้น ไม่สามารถแยกออกมาใช้เพียงประเภทเดียวได้ เพราะทุกเครื่องมือมีความสัมพันธ์ และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อาทิ น้ำหนักมีความสัมพันธ์กับเวลา ความลื่นไหลมีความสัมพันธ์กับ (ธนกร สรรยวราภิภู, 2558) [3]

นอกจากนี้การสร้างสร้งงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ มีความสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสร้งงานศิลป์ ของณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์ หัวข้อหลักมิติการสร้างสร้งงานศิลป์ เป็นมุมมองที่มีทิศทางมุ่งไปให้เกิดขึ้น ด้วยการตรึงรองความเป็น ภูมิปัญญาของสมบัติศิลป์ในช่วงกาลปัจจุบัน ของผู้สร้างสรรค์ไปสู่ความเป็นมรดกภูมิปัญญา ซึ่งเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัย 5 ประการ คือ 1. การสร้งสร้งของมนุษย์คืองานศิลป์ 2. บุพภูมิของมวลจิตนาการศิลป์ 3. ต่อยอดจากกระบวนการวิจัย แสวงผล 4. ความคิดริเริ่ม ศิลปมุ่งในมุมมองที่ดี มีคุณค่า 5. ภูมิสมบัติศิลป์สู่มรดกภูมิปัญญา ที่จับต้องไม่ได้ (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์, 2562) [4]

แนวคิดที่ผู้สร้างสรรค์นำมาประกอบเป็นโครงสร้างกระบวนการสร้างสร้งงานครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์พิจารณาว่าเป็น แนวคิดที่ส่งเสริมงานนาฏศิลป์ไทยให้สามารถพัฒนาได้ โดยไม่ออกจากรากฐานเดิม มีความยืดหยุ่นและส่งเสริมให้เกิด การตีความหมายใหม่ในแบบที่ยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นแนวคิดที่มีจุดเริ่มต้นส่งเสริมความเป็นมนุษย์ ให้ใช้ประสบการณ์ชีวิต สร้งผลงาน สร้งคุณค่าให้กลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญา ด้วยการใช้องค์กระบวนการวิจัย ต่อยอด สร้งสร้ง จินตนาการและคัดกรอง สร้งสร้งใหม่อย่างมีวิจารณ์ญาณและจรรยาบรรณ

จากหลักแนวคิดข้างต้น สู่ผลงานสร้งสร้งนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ สามารถแบ่งองค์ประกอบผลงานได้ดังนี้

1) นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ สอดคล้องหลักมิติการสร้างสรรคงานศิลป์ ประเภท การต่อยอดจากกระบวนการวิจัยแสวงผล คือ การศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาต่อยอดบุพภูมิ นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกหรือพระราชพิธีราชาภิเษก ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว นำข้อมูลสังเคราะห์รายละเอียดงานพระราชพิธีในช่วงต่าง ๆ รวมถึงศึกษาบริบทสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่มีงานพระราชพิธีจนถึงปัจจุบัน ผลปรากฏว่า ในช่วงงานพระราชพิธีได้รับความสนใจจากประชาชนชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก มีการแสดงมโหรีผสมมโหรีมากมายจากศิลปะการแสดงหลากหลายแขนง อาทิ การแสดงโขนละคร รำ ระเบียบ หุ่น หนังใหญ่ ขับร้องเพลงลูกทุ่ง การบรรเลงวงมโหรีดุริยางค์ และหลังจากเสร็จสิ้นงานพระราชพิธี ประเทศไทยเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านสำคัญในหลายมิติ ทั้งด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรม อาทิ ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน จุดเริ่มต้นของกระแส “แฟลชม็อบ” ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การใช้สื่อออนไลน์รณรงค์เรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียม การส่งเสริมความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านกิจกรรมที่แสดงออกด้วยสีเหลือง การประดับตราสัญลักษณ์พระราชพิธี ด้วยเหตุนี้ผู้สร้างสรรค์จึงข้อมูลที่เป็นวัตถุดิบ นำมาสร้างเป็นรูปแบบนาฏยประดิษฐ์ชุด ราชย์สักการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ช่วงที่ 1 ความรุ่งเรือง ความสงบสุขของประชาชน ช่วงที่ 2 การหลอมรวมวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก ความสนุกสนาน การเดินรำ ความสามัคคี ความเท่าเทียม ความรัก ช่วงที่ 3 ความอึดอ้อมใจ อบอุ่นใจ การเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ศูนย์รวมใจของประชาชน

2) การแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ใช้ผู้แสดงทั้งหมด 10 คน แบ่งเป็นผู้แสดงชาย 5 คน ผู้แสดงหญิง 5 คน จำนวน 10 คนนี้มาจากแรงบันดาลใจที่สร้างการแสดงเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 มีจุดประสงค์ให้การแสดงเป็นส่วนหนึ่งของมโหรีผสมมโหรี สำหรับงานถวายพระเกียรติพระบรมวงศานุวงศ์ในสถานศึกษา หรืองานสำคัญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการสร้างสรรคผลงานชิ้นนี้ผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทย และการเต้นบางประเภทในสากลนิยม แบ่งเปอร์เซ็นต์กระบวนการทำด้านนาฏศิลป์ไทย 60 เปอร์เซ็นต์ กระบวนการเต้น 40 เปอร์เซ็นต์ เพื่อผลงานการแสดงในครั้งนี้มีความร่วมสมัยบนพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย ฉะนั้น การคัดเลือกผู้แสดงจึงใช้ผู้แสดงที่มีพื้นฐานด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นหลัก และมีพื้นฐานการเต้นเป็นรอง สามารถปฏิบัติท่าพื้นฐานของท่าเต้นได้ ทั้งนี้ผู้สร้างสรรค์ได้มีการชี้แจงนักศึกษาถึงรายละเอียดของผลงาน กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และวิดีโอตัวอย่างท่าทาง รูปแบบแถว รวมถึงตัวอย่าง กระบวนการที่ผู้สร้างสรรค์ได้ประดิษฐ์ขึ้นใหม่จากฐานความรู้เดิม เพื่อให้ นักศึกษาพิจารณาการเข้าร่วม เรียบร้อยแล้ว ก่อนทำการฝึกทักษะและสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้

3) การสร้างสรรค์ทำนองเพลง นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ เป็นการเรียบเรียงและประพันธ์ ทำนองเพลงขึ้นใหม่จากเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ผสมเสียงเครื่องดนตรีไทยบางประเภทที่สื่อถึง บรรยายกาศงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกหรือพระราชพิธีราชาภิเษก สอดแทรกเสียงดนตรีแนวสมัยใหม่ เพื่อให้มีกลิ่นอายความร่วมมือของ วัฒนธรรมไทยและสากล เครื่องดนตรีไทยที่นำมาใช้ คือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี่ใน ข้องวงใหญ่ ตะโพน ฉิ่ง และฉาบ ส่วนเสียงสากลใช้เสียงสังเคราะห์ของวงออเครสตราผสมกับเสียงEDM เหตุที่ใช้วงออเครสตรานั้น เพราะมโหรีผสมมโหรีในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก มีการแสดงดนตรีจากวงต่าง ๆ รวมถึงวง CU Symphony Orchestra และ National Symphony Orchestra of Thailand เพื่อเฉลิมฉลองพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ผู้สร้างสรรค์จึงมีการใช้เสียงสังเคราะห์วงออเครสตรามาร่วมอยู่ในทำนองเพลงของการแสดงนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562) [5]

4) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ได้แรงบันดาลใจมาจากงาน Paris Fashion Week Spring/Summer 2023 ของ Elie Saab แบรนด์แฟชั่นไฮแฟชั่นระดับโลก ซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากความสง่างามแห่งราชอาณาจักรไทย ภายใต้แนวคิด “รุ่งอรุณสีทอง” ที่ได้รับอิทธิพลการประดับเลื่อม การใช้ดิ้นสีทอง รวมถึงการผสมผสานสไตล์เครื่องแต่งกายของไทยในอดีต (เฉลิมพล ตั้งศิริกุล, 2567) [6]

ภาพที่ 1 เครื่องแต่งกายงาน Paris Fashion Week Spring/Summer 2023 ของ Elie Saab

จากแรงบันดาลใจนี้ จึงได้รังสรรค์ออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ให้มีความร่วมสมัย เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบันที่มีการนุ่งกางเกง สวมสูท ซึ่งเดิมเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทเบ็ดเตล็ด นิยมนุ่งผ้าหน้านางหรือโจงกระเบน เป็นหลัก การออกแบบครั้งนี้จึงปรับให้เป็นการนุ่งกางเกง ซึ่งผู้หญิงออกแบบตัดเย็บให้ ด้านหน้ามีผ้าป้ายจากด้านขวามาด้านซ้าย ลักษณะคล้ายเหมือนการใส่ชุดไทยพระราชนิยมผู้ชายสวมเสื้อทับสองชั้น ด้านใน เป็นเสื้อแขนงุดปักดินสีทอง ด้านนอกสวมสูทปักดอกไม้บนเสื้อ เพิ่มความนุ่มนวล เพื่อลดความเคร่งขรึมและเป็นทางการ ผู้หญิงสวมเสื้อแขนงุดปักดินสีทอง เพื่อเพิ่มความวิจิตรให้กับลุคของผู้แสดง และใช้ผ้าชนิดเดียวกันทำเป็นต้นแขน ทั้งผู้ชาย และหญิง ห่มสไบลายช้างที่เป็น Soft Power แสดงถึงเอกลักษณ์ประเทศไทย เสริมเครื่องประดับ กำไลข้อมือผู้หญิง ต่างหู เข็มกลัดผู้หญิงใช้ดอกรวงผึ้ง ดอกไม้ประจำรัชกาลที่ 10 ประดับบนศีรษะ สื่อถึงการเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์ไว้เหนือหัว ผู้ชายติดเข็มกลัดตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 10 บนอกด้านซ้าย สื่อถึงองค์พระมหากษัตริย์อยู่ในใจของปวงประชาราษฎร์

นอกจากนี้การแต่งหน้าทำผม ยึดหลักตามเทรนด์ปี 2024 ที่นิยมการแต่งหน้าแบบเน้นสีตาและปาก ให้เข้ากัน หรือไปในทางโทนสีเดียวกัน เรียกว่า “การแต่งหน้าสไตล์โมโนโครม” (วรภรณ์ หงส์วรกุล, 2567) [7] นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ จึงนำเทรนด์แต่งหน้าสไตล์นี้มาใช้ โดยใช้สีน้ำตาลทองเป็นหลัก ส่วนทรงผมออกแบบให้มีความเรียบหรู เหมาะสมกับการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย

ภาพที่ 2 เครื่องแต่งกายนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ

ภาพที่ 3 การแต่งหน้าทำผม นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ

5) กระบวนการสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวร่างกาย นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ นำพื้นฐานองค์ความรู้เดิม ด้านนาฏศิลป์ไทย อาทิ การจีบ การตั้งวง การยกเท้า การกระดกเท้า พัฒนาการเคลื่อนไหวร่างกายให้มีความแตกต่างไปจากเดิม โดยเพิ่มลักษณะการใช้ลำตัว จากลำตัวตั้งตรงหน้าหน้าของผู้แสดงอยู่ตรงกลาง เพิ่มให้ทำนองการทรงตัวของผู้แสดงเอนเอียงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง การยกเท้า สัมพันธ์กับจังหวะ น้ำหนัก ความสั่นไหว และพื้นที่ตามหลักแนวคิดข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้ว ให้เกิดเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายรูปแบบใหม่ที่ยังคงความเป็นนาฏศิลป์ไทยไว้ ซึ่งได้นำโครงสร้างกระบวนการท่ารำแม่บทใหญ่เป็นพื้นฐาน ผสมผสานท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายจากการเต้นบัลเลต์ และการเต้นคอนเทมโพรารี (Contemporary Dance) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรค์งานแสดงที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สื่อถึงอัตลักษณ์ไทยในรูปแบบร่วมสมัย การเต้นบัลเลต์ เน้นท่วงท่าสง่างาม มีแบบแผน มีความสมดุล ความยืดหยุ่น ส่วนการเต้นคอนเทมโพรารี เปิดกว้างการเคลื่อนไหวได้หลากหลายไม่ยึดติด เน้นการสื่ออารมณ์ผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย และนาฏศิลป์ไทยเป็นวัฒนธรรมประจำชาติไทย เป็นรากฐานที่ละเอียดอ่อน ท่ารำสื่อความหมายในเชิงวัฒนธรรมตามความเชื่อ ประเพณี การนำวัฒนธรรมทั้งสามมารวมกันนี้ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้มีความร่วมสมัย สื่อสารกับผู้คนได้ในวงกว้าง และต่อยอดรากฐานเดิมที่บรรพบุรุษครูอาจารย์ได้สร้างไว้ให้เข้ากับโลกได้อย่างทันสมัย

นอกจากนี้ได้ศึกษารูปแบบการแปรแถวถวายพระพรของกรมศิลปากร และวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่จัดการแสดงถวายพระเกียรติอย่างต่อเนื่อง และเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ที่ส่งเสริม เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อย่างแพร่หลาย ที่จัดแสดงเนื่องในงานที่เกี่ยวข้องกับพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ นำมาวิเคราะห์ประกอบเป็นพื้นฐาน โครงสร้างในการออกแบบการเคลื่อนที่ของผู้แสดง สรุปผลวิเคราะห์รูปแบบการแปรแถวถวายพระพร ส่วนใหญ่ใช้ลักษณะ เส้นตรง เป็นหลัก อาทิ แถวหน้ากระดาน แถวเฉียง แถวปากพญิง การเคลื่อนที่ของผู้แสดงมีความสมดุลกันตลอดทั้งการแสดง

จากการศึกษาและทดลองปฏิบัติ ได้เกิดกระบวนการท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายใหม่ นำมาร้อยเรียงเป็นรูปแบบการแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างกระบวนการเคลื่อนไหวที่อยู่ในการแสดงแต่ละช่วง ไว้ดังนี้

ช่วงที่ 1 ความรุ่งเรือง ความสงบสุขของประชาชน กระบวนการท่าทางสื่อถึงการเดินทางของกลุ่มคนเข้าสู่ ยุครัตนโกสินทร์ ที่มีความสุขสงบ มีความหลากหลายของผู้คน มีอิสระและความเป็นตัวตนโดยยังคงใช้มือจีบและการ ตั้งวงบนนาฏศิลป์ไทยเป็นรากฐานเดิม พัฒนาปรับเปลี่ยนการบิดลำตัว การวางเท้า การถายน้ำหนัก ให้มีความไม่สมดุล ของร่างกาย การเคลื่อนที่แปรแถวใช้ลักษณะเส้นตรง การกระจายพื้นที่ของผู้แสดงอย่างอิสระ และการกำหนดพื้นที่ ของผู้แสดงให้มีความสมส่วน สาเหตุที่ยังคงรักษารูปแบบเดิมในการออกแบบการแสดงในช่วงนี้ เพราะต้องการนำเสนอขนบเดิม ของกระบวนการแปรแถวในถวายพระพรสู่การไถ่ระดับของผู้แสดง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงขนบเดิมไปที่ละน้อย เฉกเช่นการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยตามกาลเวลา

ภาพที่ 4 ตัวอย่างกระบวนการท่าทางและการแปรแถวนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ช่วงที่ 1

ช่วงที่ 2 การหลอมรวมวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก ความสนุกสนาน การเต้นรำ ความสามัคคี ความเท่าเทียม ความรัก กระบวนการท่าทางมีการผสมผสานลักษณะการเดินเข้ากับนาฏศิลป์ไทย โดยมีความสัมพันธ์จังหวะและความลื่นไหล

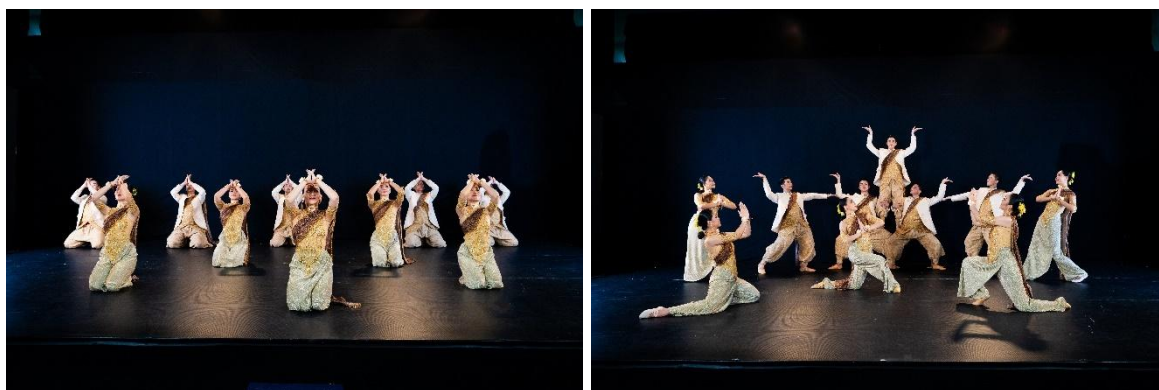
สอดคล้องกับความหนักเบาของกระบวนการท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกาย การเคลื่อนที่แปรแถวใช้ลักษณะเส้นตรง เส้นโค้ง แบบมีความสมดุลกันทั้งพื้นที่เวที ชว่งนี้สื่อถึงการเชื่อมผ่านวัฒนธรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการเดินในสากลนิยม ซึ่งมีปรากฏในสื่อออนไลน์และได้รับความนิยมในกลุ่มเยาวชน

ภาพที่ 5 ตัวอย่างกระบวนการท่าทางและการแปรแถวนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ช่วงที่ 2

ช่วงที่ 3 ความอึดอ้อมใจ อบอุ่นใจ การเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ศูนย์รวมใจของประชาชน กระบวนท่าทางสื่อถึงความอึดอ้อมใจเมื่อได้มีงานพระราชพิธีมหามงคลเกิดขึ้น ประชาชนเกิดความศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความนอบน้อม เทิดทูนพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมใจของประชาชน ภาพสุดท้ายของการแสดงจินตนาการให้เป็นกำแพงมหาราชวัง และมีประชาชนที่อยู่ภายนอกกำแพงเข้าไป เพื่อสื่อถึงยุคสมัยนี้ที่มีประชาชนเข้าชมพระบรมมหาราชวังกันอย่างต่อเนื่อง ผู้คนที่อยู่ด้านนอกกำแพงต่างพากันยกมือไหว้ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ประจักษ์ให้เห็นเสมอในบริบทสังคมไทย

ภาพที่ 6 ตัวอย่างกระบวนท่าทางและการแปรแถวนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ช่วงที่ 3

6) สรุปผลการวิพากษ์นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ด้านเนื้อหาข้อมูลและด้านผลงานการแสดง สรุปผลได้ดังนี้

ด้านเนื้อหาข้อมูล สามารถรวบรวมข้อมูลตรงกับวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างครอบคลุม มีการเชื่อมโยงข้อมูลจากค้นคว้ามาสู่การสร้างสรรค์ผลงานได้ตรงประเด็น

ด้านผลงานการแสดง สามารถร้อยเรียงกระบวนท่าและการแปรแถวได้อย่างกลมกลืน และเป็นการสร้างสรรค์ที่คิดประดิษฐ์ทำให้สอดคล้องกับวาระ สามารถนำไปเผยแพร่ ให้สังคมได้เห็นประจักษ์ได้

จากผลการวิพากษ์ ผู้สร้างสรรค์พัฒนาข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา เชื่อมโยงข้อมูล แรงบันดาลใจ เป้าหมายของการแสดงให้มีความชัดเจนมากขึ้น และนำมาวางโครงสร้างรูปแบบการแสดงตามลำดับขั้นตอนการออกแบบการแสดงร่วมสมัยตามแนวคิดของธนกร สรรยัรวราภิภู และณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์

สรุปและอภิปรายผล

นาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ เป็นผลงานการสร้างสรรค์จากกระบวนการวิจัยสืบค้นข้อมูลงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกหรือพระราชพิธีราชาภิเษก ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมถึงข้อมูลการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในบริบทสังคมไทยภายหลังเสร็จสิ้นงานพระราชพิธี นำข้อมูลทั้งหมดวิเคราะห์และประมวลผล วางโครงสร้างข้อมูลเป็นพื้นฐานวัตถุดิบนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงตามหลักแนวคิดของธนกร สรรยัรวราภิภู และณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ สามารถแบ่งช่วงการแสดงได้ 3 ช่วง ช่วงที่ 1 ความรุ่งเรือง ความสงบสุขของประชาชน ช่วงที่ 2 การหลอมรวมวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกความสนุกสนาน การเดินรำ ความสามัคคี ความเท่าเทียม ความรัก ช่วงที่ 3 ความอึดอึ้งใจ อบอุนใจ การเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ศูนย์รวมใจของประชาชน เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงร้อยเรียงขึ้นใหม่จากเสียงสังเคราะห์ ผสมเสียงดนตรีไทยจากเครื่องดนตรีไทยที่ปรากฏอยู่ในงานพระราชพิธี เครื่องแต่งกาย การทำผมแต่งหน้า ออกแบบตัดเย็บใหม่ให้มีความร่วมสมัย มีการนุ่งกางเกง สวมชุดแต่ยังคงสอดแทรกวัฒนธรรมการแต่งกายอย่างไทยไว้ อาทิ การห่มสไบ การป้ายผ้าจากด้านขวามาซ้ายให้เสมือนกับการนุ่งชุดไทยพระราชนิยม เพิ่มการประดับตกแต่งรูปร่าง เชื่อกลัตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 10 กระบวนท่าทางการเคลื่อนไหวและการเคลื่อนที่ ใช้กระบวนท่ารำแม่บทใหญ่ และการแปรแถวถวายพระพรเป็นพื้นฐาน ผสมผสานลักษณะการเต้นบัลเลต์และการเต้นคอนเทมโพรารี (Contemporary Dance) สร้างสรรค์กระบวนท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายใหม่

ร้อยเรียงท่าทางให้มีความกลมกลืนกับทำนองเพลง สัมพันธ์ความหนักเบา ความสั้นไหลด และพื้นที่ โอกาสที่นำไปใช้ สามารถนำผลงานออกสู่สาธารณชนได้ทุกโอกาสในวาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์

จากแนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยของธนกร สรรยวราภิภู และหลักมิติการสร้างสรรคงานศิลป์ของณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์ ที่ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสร้างกรอบกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของศิริมงคล นาฏยกุล ไว้ว่า แนวคิดการสร้างสรรคผลงานมักใช้แนวคิดมาจากแหล่งที่มา 3 ลักษณะ คือ 1. แนวคิดที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจ จากประสบการณ์ของผู้สร้างสรรคที่เคยได้เรียนรู้ รับชมหรือร่วมงานกับศิลปินที่ตนเองเกิดความประทับใจ นำมาพัฒนาสู่การสร้างสรรคผลงานทางนาฏศิลป์ 2. แนวคิดที่เกิดจากการสังสมมาเป็นเวลานาน จากการรับชมผลงานการแสดง การเข้าร่วมประชุมวิชาการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการร่วมงานการแสดงกับศิลปิน นักออกแบบการแสดงที่มีความหลากหลาย 3. แนวคิดเชิงสร้างสรรค เป็นรูปแบบทางความคิดที่มีส่วนผสมระหว่างจินตนาการกับความเป็นไปได้ จินตนาการเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้สร้างสรรคได้สร้างมโนทัศน์อย่างอิสระ ซึ่งจะต้องร่วมพิจารณาจินตนาการกับความเป็นไปได้ในการสร้างสรรคผลงานให้เหมาะสมกับองค์ประกอบในทางการผลิตผลงานมากที่สุด นอกจากนี้ขั้นตอนการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของศิริมงคล นาฏยกุล ยังตรงกับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ ดังนี้

1. ขั้นตอนการออกแบบ คือ การออกแบบแนวคิด รวมถึงการกำหนดองค์ประกอบการแสดง เช่น บท เครื่องแต่งกาย ดนตรี นักแสดง ฉาก แสง เสียง อุปกรณ์ประกอบการแสดง และสื่อประกอบการแสดง เป็นต้น การออกแบบแนวคิดสามารถกำหนดเป็นแบบร่างในรูปแบบ การภาพวาดลำดับฉากหรือสถานการณ์ของการแสดงอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วง (Story Board) เพื่อลำดับภาพแนวคิดของผู้สร้างสรรคให้ชัดเจนมากที่สุด

2. ขั้นตอนการประกอบสร้าง แบ่งออกเป็น 4 ช่วง

ช่วงที่ 1 การคัดเลือกนักแสดง คัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถและบุคลิกภาพตรงกับแนวคิดการสร้างสรรคผลงานของตน

ช่วงที่ 2 การทดลองออกแบบการเคลื่อนไหวร่างกายทางนาฏศิลป์รูปแบบต่าง ๆ การเคลื่อนที่บนพื้นที่เวทีการแสดง การสร้างความสัมพันธ์การเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดง เป็นสิ่งที่ผู้สร้างสรรคต้องทดลองออกแบบและคัดเลือกกระบวนการเต้น ท่ารำ และการเคลื่อนไหวที่น่าพึงพอใจ

ช่วงที่ 3 การประกอบสร้างภาพองค์รวมของการแสดง ผู้สร้างสรรคพัฒนาการแสดงร่วมกับองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพโดยรวม เป็นการประเมินผลงานในขั้นแรกสู่การพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์

ช่วงที่ 4 การซักซ้อมการแสดงเหมือนจริง เป็นขั้นตอนที่นักแสดงและฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะซ้อมการแสดงไปพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความพร้อมกับการแสดง

3. ขั้นตอนการปรับปรุง คือ การพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข ผลงานโดยผู้เกี่ยวข้องแต่ละส่วน ผู้กำกับ หัวหน้างานฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การแสดงจริงเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

4. ขั้นตอนการนำเสนอสู่สาธารณชน ต้องมีการออกแบบและบริหารจัดการที่ดี การนำเสนอต่อคณะกรรมการประเมินผลงานสร้างสรรค์ ต้องคำนึงถึงลำดับขั้นตอนการนำเสนอ การจัดเตรียมเอกสาร การนำเสนอผลงานผ่านประเภทสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการจัดเตรียมพื้นที่ในการนำเสนอผลงาน

5. ขั้นตอนการวิพากษ์ เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้ได้ทราบข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รับชมผลงาน ส่งผลให้ผู้สร้างสรรคทราบจุดเด่น จุดด้อย ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงผลงานต่อไป การวิพากษ์สามารถกระทำได้ด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร (ศิริมงคล นาฏยกุล, 2565) [8]

กระบวนการออกแบบนาฏยประดิษฐ์ครั้งนี้ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างอย่างชัดเจนจากทั้งนาฏกรรมแบบราชสำนักและนาฏกรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน เพราะเป็นการหลอมรวมองค์ความรู้พื้นฐานจากนาฏกรรมทั้งสองนำมาสร้างสรรค์

เป็นผลงานร่วมสมัย ซึ่งต่อยอดจากรากเหง้าที่มีจารีตประเพณี การร่ำแม่บทใหญ่ที่เป็นพื้นฐานการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ไทย รวมถึงการใช้เครื่องดนตรีตามจารีตประเพณี (กรมศิลปากร, 2555) [9] แต่การแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการนี้ ประยุกต์กระบวนการร่ำแม่บทใหญ่ให้มีลักษณะต่างออกไป อาทิ ลักษณะการวางเท้า การทรงตัว การเอนเอียงของลำตัวเพิ่มมิติ ด้วยระดับความสูงต่ำของผู้แสดง รวมถึงองค์ประกอบศิลป์ที่มีการผสมผสานแฟชั่นสมัยใหม่การแทรกเสียงEDM และวงออร์เคสตรา ส่วนนาฏกรรมร่วมสมัยนั้น มักมีสาระสำคัญหรือจุดประสงค์ของการออกแบบการแสดงที่มาจากสากลหรือประเด็นจากสังคม เน้นการเคลื่อนไหว การทดลอง (Foster, 2011) [10] ซึ่งต่างจากผลงานครั้งนี้ ที่ใช้โครงสร้างงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และอัตลักษณ์ไทยมาเป็นแรงบันดาลใจ การเคลื่อนไหวร่างกายใช้แม่บทใหญ่ผสมผสานการเต้นบัลเลต์ร่วมกับการเต้น คอนเทมโพรารี นำมาร้อยเรียงอย่างมีระบบ ซึ่งได้มาจากการหลอมรวมอัตลักษณ์และการเทิดพระเกียรติ กระบวนการออกแบบ ในงานครั้งนี้จึงเป็นการสังเคราะห์ระหว่างโครงสร้างนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมกับองค์ประกอบร่วมสมัย โดยไม่ละทิ้งรากเหง้า ทางวัฒนธรรมไทย แต่ปรับให้เข้ากับศิลป์ของโลกสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Homi Bhabha เรื่อง Third Space และ Cultural Hybridization หรือ ความผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นการอธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อวัฒนธรรมทั้งสองหรือมากกว่ามาปะทะกัน ไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งถูกกลืนหรือครอบงำ แต่ทำให้เกิดพื้นที่ใหม่ของการ สร้างอัตลักษณ์ หรือที่เรียกว่า “Third Space” (Bhabha, 1994) [11]

การสร้างสรรคานาฏยประดิษฐ์ ชุด ราชย์สักการ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของนาฏศิลป์ไทยในการปรับตัว และพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ผ่านการหลอมรวมองค์ประกอบดั้งเดิมและร่วมสมัย โดยมีลักษณะเด่น ดังนี้

1. การผสมผสานรากฐานนาฏศิลป์ไทยกับแนวร่วมสมัยอย่างมีศิลป์ โดยยึดถือโครงสร้างแม่บทใหญ่และกระบวนการ แปรแถวถวายพระพรเป็นแกนหลัก พร้อมเสริมการเคลื่อนไหวที่มีมิติ เช่น การควบคุมน้ำหนัก การบิดลำตัว และการใช้พื้นที่ เวทีอย่างมีพลวัต สอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของลาบัน ที่ช่วยสร้างกรอบการทำงานเพื่อให้เข้าใจถึง วิธีการใช้ร่างกายในการแสดงอารมณ์ผ่านการเคลื่อนไหว (Quality of Movement) ประกอบด้วย ร่างกาย ความพยายาม และพื้นที่ (ซูซี วอลท์มันน์, 2562) [12] นอกจากนี้ยังใช้หลักพื้นฐานการผสมผสานศิลปะการเคลื่อนไหวจากบัลเลต์ร่วมกับ คอนเทมโพรารีเข้ากับท่ารำ ซึ่งใช้ความสมดุลของบัลเลต์ร่วมกับอารมณ์ของคอนเทมโพรารี สร้างสรรค์ภาษาท่าทางกายภาพ ใหม่ที่มีความละเอียดอ่อนและแสดงออกหลากหลายบนฐานของนาฏศิลป์ไทยเดิม แต่มีลักษณะสากลมากขึ้น จึงทำให้เกิด รูปแบบใหม่แต่ไม่ละทิ้งรากเหง้าความเป็นไทย

2. การออกแบบองค์ประกอบศิลป์ครอบคลุมเรื่องเครื่องแต่งกายที่มีแรงบันดาลใจจาก Paris Fashion Week ผสานความเป็นไทยด้วยลวดลายช้าง ปักเลื่อมทอง และรูปทรงร่วมสมัย ดนตรีร่วมสมัยที่สร้างจากการหลอมรวมเครื่องดนตรีไทย วงออร์เคสตรา และ EDM ให้ความรู้สึกสากลแต่ยังเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ไทย การแต่งหน้าและทำผมตามเทรนด์โมโนโครม ปี 2024 ช่วยเสริมภาพรวมให้ดูทันสมัยและหรูหรา

3. การสื่อสารสาระสำคัญหลักของพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอย่างลุ่มลึก สู่การสร้างการแสดงแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ยุครุ่งเรืองและความสงบสุข 2) การหลอมรวมวัฒนธรรมและความสามัคคี 3) การเทิดทูนพระมหากษัตริย์อย่างซาบซึ้งใจ โดยเชื่อมโยงกับบริบทสังคมไทยหลังปี พ.ศ. 2562 อย่างแนบเนียน

การผสมผสานบริบททางสังคมไทยทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนา งานนาฏกรรมร่วมสมัย โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้เป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” เพื่อสร้างความร่วมสมัยที่ไม่ละเลยรากเหง้า แนวคิด Cultural Hybridity และ Third Space ช่วยให้เข้าใจว่านาฏกรรมในปัจจุบันไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของการ ลอกเลียนหรือแตกแยกจากอดีต แต่เป็นการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ใหม่ที่ยืดหยุ่นและวิพากษ์ได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวคิดและหลักการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ นาฏยศิลป์ อีกมากที่สามารถสืบค้น นำมาเป็น พื้นฐานข้อมูลสร้างสรรค์ผลงานการแสดง แต่โดยสรุปแล้วพิจารณาได้ว่า สิ่งสำคัญต่อกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ด้านนาฏศิลป์นั้น คือ แนวคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานจำเป็นต้องมีความชัดเจน และควรพึงระลึกยึดมั่นไว้เสมอตลอด

ระยะเวลาการสร้างสรรค์ผลงาน หากหลงลืมหรือไม่ยึดมั่นไว้ ผู้สร้างสรรค์อาจเจอปัจจัยหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานนำไปหาให้แนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ผลงานไม่เป็นไปตามแนวคิดและหลงประเด็นที่ต้องการนำเสนอสู่สาธารณชน

กิตติกรรมประกาศ

นาฏยประดิษฐ์ ชุต ราชย์สักการ ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ผู้สร้างสรรค์กราบขอบพระคุณแหล่งทุนดังกล่าว และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่จัดสรรทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ตลอดจนให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือด้านการดำเนินงาน การให้คำปรึกษากระบวนการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมศิลปากร. (2479). *ราชวชิรเชก*. กรุงเทพฯ: พระจันทร์. <https://vajirayana.org>
- [2] นิทรศรีตน์โกสินทร์. (ม.ป.ป.). *เรื่องนามมหรสพศิลป์*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.nitasrattanakosin.com/room/>
- [3] ชนกร สรรยวราภิภู. (2558). กระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 21 – 25.
- [4] ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์. (2562). *ทฤษฎีการสร้างสรรค์ศิลป์*. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 6(2), 239 - 241.
- [5] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2562). *Chula Presents “Music in The Park” to Celebrate the Coronation of King Rama X*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2568, จาก https://www.chula.ac.th/en/news/19652/?utm_source=chatgpt.com
- [6] เอลิมพล ตั้งศิริสกุล. (2566). *ELIE SAAB ดึงเอาวัฒนธรรมไทย และพญานาคมาเป็นแรงบันดาลใจในคอลฯ ล่าสุด*. <https://www.gqthailand.com/style/article/elie-saab-haute-couture-ss-2023>
- [7] วราภรณ์ หงส์วรากุล. (2567). 6 โทนสีแต่งหน้าแบบโมโนโครมที่สวยงามได้แม้ใช้โทนสีเดียว. https://www.vogue.co.th/beauty/make_up/article/monochrome-red-make-up
- [8] ศิริมงคล นาฏกุล. (2565). *การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานา.
- [9] กรมศิลปากร. (2555). *นาฏศิลป์ไทยแบบราชสำนัก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรมศิลปากร.
- [10] Foster, S. L. (2011). *Choreographing Empathy: Kinesthesia in Performance*. Routledge.
- [11] Bhabha, H. K. (1994). *The location of culture*. London: Routledge.
- [12] ชูชี วอลท์มันน์. (2562) *การวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของลาบัน : บทนำสำหรับนักแสดง* <https://www.backstage.com/magazine/article/laban-movement-analysis-guide-50428/>